

Микрофинансынын макронатыйжалары

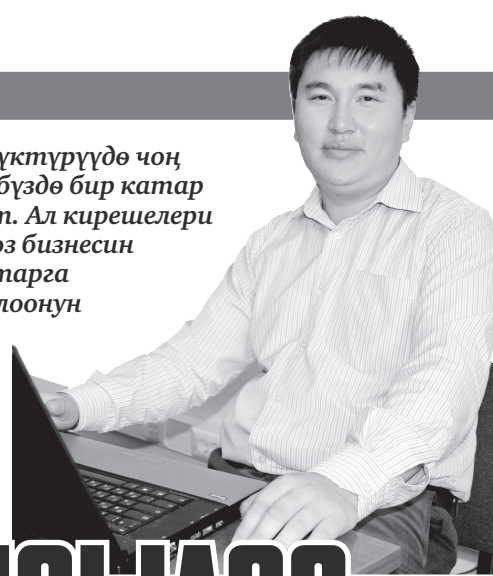
Калкка микрофинансы кызматтары коммерциялык банктар тарабынан толук бериле албайт. Анткени, банктарда мындай көп чыгашаларсыз жана жеткиликтүү финансы кызматтарын берүү мүмкүнчүлүк дээрлик жок.

“Микрофинансы уюмдары жөнүндө” мыйзамда көрсөтүлгөндөй, мындай уюмдардын максаты жакырчылыкты жоюу, жумуштуулук деңгээлин жогорулатуу, ишкердикти өнүктүрүүгө жана калкты социалдык мобилизациялоого көмөктөшүү үчүн калкка микрофинансылоо боюнча жеткиликтүү кызматтарды көрсөтүү болуп саналат. Бул өлкөдөгү кичи жана орто бизнести өнүктүрүүгө да өбөлгө түзө тургандыгын өлкөбүздүн тажрыйбасы жакшы көрсөттү. Дал ушул микрофинансылоо кызматынан пайдаланышкан канчалык жакыр адамдар өз абалдарын жакшырттып жана чакан бизнестерин өнүктүрө алышты.

Айрым бир статистикалык маалыматтарды бере кетели. Акыркы беш жылды эле алсак, сектор туруктуу өсүү тенденциясына ээ болууда. 2009-жылдан үстүбүздөгү жылга чейин бул сектордогу кредиттик портфель 2 эсеге же 8 миллиард сомго өскөн жана 31-мартка карата 19,1 миллиард сомго жеткен. Карызгерлердин саны ушул аралыкта 35 пайызга же 114 миң адамга өсүп, 436 миң адамды түзгөн. Бул микрофинансы кызматтарына суроо-талаптын жогору экендигин күбөлөп турат. Тармактагы дагы бир өтө маанилүү статистика – төлөмдөр боюнча убактысынан кечиктирген адамдардын саны жалпы карызгерлердин 2-3 пайызынан ашпайт. Алар менен микрофинансы уюмдары абалдан чыгуу боюнча тыгыз иш алып барышууда жана даректүү жардамдарды көрсөтүшүүдө. Мында карыздар реструкташтырылып, төлөө мөөнөтү жылдырылып жана кечирилип жатат. Биздин өлкөдөгү микрофинансылоонун жайылуу деңгээли КМШ өлкөлөрүндө эң жогорку орундарда турат.

2013-2014-жылдары МФУлар мамлекеттин колдоосуз жана Өкмөт та-

Рынок экономикасында орто жана чакан бизнести өнүктүрүүдө чоң роль таандык болгон микрофинансылоо сектору өлкөбүздө бир катар кыйынчылыктардын коштоосунда өнүгүп келе жатат. Ал кирешелери аз үй кызматкерлерине жана кичи бизнес өкүлдөрүнө өз бизнесин баштоо жана өнүктүрүү үчүн зарыл болгон каражаттарга жеткиликтүүлүктү камсыз кылууда. Микрофинансылоонун күңгөй-тескейи тууралуу билүү максатында КРнын Улуттук банкынын Тышкы көзөмөл башкармалыгынын Банктык эмес финансы-кредиттик мекемелерине тышкы көзөмөл бөлүмүнүн башкы инспектору Уланбек Хамраевге кайрылып, төмөндөгү маалыматтарга ээ болдук.

Микрофинансылоо – майда эмес, маанилүү маселе

раптан эч кандай кепилдиктерсиз эл аралык финансы институттарынан 234 миллион долларга жакын же 12 миллиарддан ашуун сом тартышкан. Ал каражаттар биздеги ишкердикти өнүктүрүүгө жумшалууда. (БЛОКНОТ)

Колдоого алуу контроль жок дегендик эмес

Өлкөнүн башкы банкы МФУларды колдоого алуу менен катар алардын ишмердүүлүгүндөгү мыйзам талаптарын бузууларга карата көзөмөлдү да күчөтүүдө. 2013-жылы көзөмөл иш чараларынын алкактарында аныкталган бузууларга байланыштуу 327 жазуу жүзүндө эскертүү, 90 эскертүү, 20 күбөлүктү/лицензияны чакыртып алуу, 64 күбөлүктүн аракетин токтоо туруу чаралары көрүлдү.

А 2012-жылы Улуттук банк 98 МФУнун эсепке алуу каттоосу жөнүндө күбөлүгүн кайра чакыртып алган. Анын ичинен 46 МФУнуку жогоруда аталган мыйзамдын 2-беренесин сактабагандыгына, башкача айтканда, МФУнун ишмердүүлүгү жакырчылыкты жоюу, жумуштуулук деңгээлин жогорулатуу, ишкердикти өнүктүрүүгө жана калк-

ты социалдык мобилизациялоого көмөктөшүү үчүн калкка микрофинансылоо боюнча жеткиликтүү кызматтарды көрсөтүү максатын көздөбөгөндүгүнө байланыштуу чакыртылып алынган. Ал уюмдар Улуттук банктын нормативдик-укуктук актыларынын талаптарын да аткарышпаган. Жөнгө салуучу отчеттуулукту системалуу бербегендигинен улам 52 МФУнун эсепке алуу каттоосу жөнүндө күбөлүгү кайра чакыртылып алынган. Аларга карата чаралар көрүлгөн МФУлардын тизмеси Улуттук банктын сайтына ар квартал сайын жаңыртылып жайгаштырылат.

Мына ушундай көрүлгөн чаралардын натыйжасында МФУлардын орточо салмактанылган үстөк пайыз чени “Кыргыз Республикасында сүткорлук ишмердүүлүктү чектөө жөнүндө” мыйзамга ылайык орточо салмактанылган номиналдык үстөк пайыздык чен (2014-жылдын I жарым жылдыгына карата жылдык 36,99%) ашкан жок.

Үстөк пайыздар акырындык менен төмөндөдө

Учурда МФУлардын кредитте боюнча орточо салмактанылган

үстөк пайыздык чен 7,4 пайызга төмөндөп, 31-мартка карата 30,94 пайызды түзгөн. Бирок, жалпысынан, мындай кредиттерге калк тарабынан жогору суроо-талап сакталгандыгынан, ошондой эле учурдагы жогору операциялык чыгымдарды жана тобокелчиликтерди жабуу зарылдыгынан улам, чендердин жалпы деңгээли мурдагыдай бойдон калууда. Төмөндө кредиттер боюнча орточо салмактанылган үстөк пайыз ставкалары таблица түрүндө берилди.

	2011-ж.	2012-ж.	2013-ж.	2014-ж. 1-кв.
МФУ	38,3	34,9	31,00	30,94
Кредиттик союздар	29,0	29,1	27,3	26,02

Керектөөчүлөрдү коргоо кандай болууда?

Финансы кызматтарын керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо максатында Улуттук банк тарабынан “Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө” мыйзамдын долбоору иштелип чыккан. Анда “Микрофинансы уюмдары жөнүндө”, “Кредиттик

союздар жөнүндө” жана “Чет элдик валютадагы операциялар жөнүндө” мыйзамдарга тиешелүү өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилген, ага быйыл 26-апрелде Президент тарабынан кол коюлду.

Бул мыйзамда микрофинансы кызматтарын керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо боюнча бүтүндөй глава камтылган. Мисалы, МФУлардын кардарларына натыйжалуу үстөк пайыз ченин жана берилүүчү кредиттин толук наркы жөнүндө толук маалыматты жарыялоосу/маалымдоосу; кредитти (лизингди) мөөнөтүнөн мурда жабуу айып санкцияларысыз жана пеняларсыз болушу; үстөк пайыз ставкаларын эсептөө методу азайып бараткан калдыкка гана белгиленүүсү; сом менен берилген кредиттин суммасы чет элдик валютанын курсуна байланыштырылган индексацияланган кредиттердин берилишине тыюу салуу талаптары киргизилген.

Калктын финансылык сабаттуулугун жогорулатуу – үстөк пайыз чендерин төмөндөтүүнүн маанилүү факторлорунун бири, себеби мындай сабаттуу адамдар ар кайсы финансы-кредит мекемелеринин кызматтарын салыштыруу жана өзүнүн финансылык мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен өзүнө алгылыктуу шарттарды тандай алат. Аны менен үстү-үстүнө карыз болууну болтурбайт. Бул багытта Улуттук банк калктын финансылык сабаттуулугун жогорулатуунун улуттук программасын иштеп чыгуу демилгелеген. Өкмөттүн 24.06.2013-ж. №259-б буйругу менен

Финансылык сабаттуулук боюнча программаны иштеп чыгуучу жумушчу топ түзүлгөн. Улуттук банк анын катышуучусу болуп саналат. ПРООНдун эксперти тарабынан республикада финансылык сабаттуулук боюнча изилдөө жүргүзүлгөн. Эл аралык донорлордун колдоосу менен Финансылык сабаттуулук боюнча концепциянын долбоорун иштеп чыгуу боюнча иш улантылууда.